

Fekete Lajos versei a költő mély lírai hangulatában, a fiú az apát idéző strófáiban állít újra emléket a Kalangya egykori, fáradságot nem ismerő szerkesztőjének, irodalmunk kifogyhatatlan erejű szervezőjének, a *Holló* szerzőjének, aki a fekete madár útján a *Ködben*, a *Katlanban*, az *Idegenben* mindig arról álmodott, hogy irodalmunk felér majd arra a csúcusra, amely felé annyi szírtén át az ő hollója tartott.

Egyféle zászlóhajtás távolról ez a kis kötet is. És reményt keltő is lehet, hogy elkövetkeznek azok az irodalomtörténeti igényű tanulmányok,

esetleg kötetek is, melyek — feltérképezve szellemi múltunkat — nemcsak a kortársaknak, hanem a sokkal később utánunk következőknek elmondják, hogy kik jártak előttük, s kik bíztak mindig abban, hogy „... nemcsak sertést nevelt itt... a makk s haraszt” és nemcsak kanásznak termett a vajdasági paraszt.

Igen, ezt tudjuk. A kortársak valamásai nyomán jegyeztük fel, hogy Szirmai Károly irodalomszervezői munkásságának — épp amikor a minőség teljességéért harcolt — egyik legértékesebb törekvése a munkás- és parasztírók felkarolása volt.

LÉVAY ENDRE

A KÖLCSÖNÖS MEGISMERÉS ÚTJÁN

MARIJA ČURČIĆ: *A vajdasági népek és nemzetiségek kölcsönös műfordításai (1945—1975).*

A Kanizsai Írótábor füzetei 3.

Közszégi Művelődési Önigazgatási Érdekközösség, Kanizsa — Matica srpska könyvtára, Újvidék, 1975.

Az 1975. szeptember 9. és 13. között megtartott Kanizsai Írótábor helyet adott a Matica srpska könyvkiállításának is. A kiállítás anyagát az 1945-től 1975. szeptember 1-ig megjelent nyomtatványok anyagából válogatták össze, és pedig azoknak a vajdasági szerzőknek műveiből, akik a szocialista Jugoszlávia alkotóművészei is egyben, s munkáikat a vajdasági népek és nemzetiségek nyelvén is megjelentették. Az ez alkalommal készített bibliográfia a Kanizsai Írótábor 3. füzete, melyet Marija Čurčić állított össze, bevezetőjét pedig Božidar Kovaček írta.

A múltból kiindulva Kovaček megállapítja: habár a Vajdaságban élt nemzetek és nemzetiségek kultúrájának fejlődése „párhuzamosan folyt,

leggyakrabban csak megközelítették egymást, de a kölcsönös elszigeteltség, sőt némely esetben a szellemi távolság olyan kifejezetten jelentkezett, hogy ez akadályt gördített egyes népek kultúrájának és e kultúrák összességének gyorsabb ütemű fejlődése elé”. Noha a múltban „(..) [a különböző nemzetiségű polgárok között sokkal nagyobb volt azoknak a száma, akik egymás nyelvén beszéltek, mint ma],” mégis kifejezésre jutott az itt élő népeknek és nemzetiségeknek az a törekvése, hogy kultúrájuk megtartsa a maga sajátos, egyéni jellegét, s érintetlen maradjon a másiktól. A műfordításokat elsősorban az egységiség jellemezte, ti.: magyar—szerb, magyar—horvát, magyar—román stb. és fordítva, míg a

nemzetiségek szellemi javainak egymás közt történő kicserélődésére (szerb—román, román—ruszin, szlovák—ruszin stb. és fordítva) kevesebb példát ismerünk.

Az egymás közti közlekedés, ha egyáltalán beszélhetünk róla, formális volt, a műfordítás nem jelentette egyszersmind a szellemi javak területén elért eredmények egymás közötti kicserélődését, sem pedig egymás megtermékenyítését. A nemzetiségek kulturális fejlődése mindenkor az alárendeltség jegyében történt.

A felszabadulás megteremtette azokat a történelmi, társadalmi és gazdasági körülményeket, melyek lehetővé tették Vajdaság népeinek és nemzetiségeinek mind intenzívebb egymáshoz való közeledését, kultúráik egyenrangú fejlődését. A lényeges minőségi változások lehetőségét azonban, Kovaček szerint, nem aknáztuk ki kellőképpen. A nemzetiségi írók és alkotásaik száma impozáns, minőségileg sokszor „lenyűgöző”, de azok gyakran nem jutottak el az összjugoszláv irodalmi közvéleményig.

A kölcsönös megismerés, a kölcsönös hatások lehetőségének teljes kiaknázását azonban elsősorban a nyelvismeret akadályozza. Így döntő szerepe van a műfordításnak, amely ennek az akadálynak a leküzdését részben előmozdíthatja. Ezért kell

különös gondot fordítani ennek a problémának, mert csakis ily módon válhat a nemzetiségek irodalma és kultúrája a jugoszláv irodalom és kultúra szerves részévé, így biztosítható a nemzetiségek irodalmának és kultúrájának egyenrangú értékelése.

A kulturális javak cseréje egyben feltétele a kölcsönös megismerésnek, közeledésnek, egymásra való hatásnak.

A Matica srpska kiállítása, s ennek katalógusa az e téren eddig elért eredményeket regisztrálja, de ugyanakkor rámutat a mulasztásokra is. A katalógus 142 bibliográfiai egységet tartalmaz, melyet névmutató és a fordítások mutatója egészít ki. Ez utóbbi számszerű kimutatása egyben utal a mulasztásokra is. A legtöbb a magyarról szerbhorvátra való fordítás (44), a szerbhorvátról magyarra (19), melyet a románról szerbhorvátra (6) stb. követ. Még mindig elenyészőek a nemzetiségek közötti műfordítások, ti.: magyar—román, ruszin—szlovák, román—ruszin, stb., melyeknek száma az eltelt 30 év alatt 1 és 2 között van. Úgy véljük, elsősorban ezeket a mulasztásokat kell a közeljövőben pótolni, mert csakis ily módon válhatnak gyümölcsözőkké a szocialista társadalmunk által biztosított egyenrangú fejlődési feltételek.

KÁICH KATALIN

„MÉGIS DALOL A POÉTA”

FRANCE PREŠEREN versei.
Európa, Budapest, 1975.

Az igazi költő hangja ugyanis áttör a századok ködfalán, s utat keres szívünk felé. France Prešeren verseinek is száz évnél többet kellett várniuk, míg eljutottak a magyar olvasó asztalára.

A szlovén nyelv ismeretének hiányában forgatom a tetszetős kis gyűjteményt, melyhez Josip Vidmar írt előszót, és amelyet Gállos Orsolya látott el jegyzetekkel. A három részre osztott versanyag legnagyobb ré-